

**Publieksenquête over
veiligheid en criminali-
teit in de Gordiaan in
Lelystad**

Amsterdam, juni 1992
Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.
Henriëtte van den Heuvel
Bram van Dijk

Inhoud

	pag
1 Inleiding	1
2 Kenmerken van de onderzoeksgroep	2
3 Beoordeling van de Gordiaan: aantrekkelijkheid en veiligheid	3
4 Ervaringen met en angst voor criminaliteit	6
5 Preventiemaatregelen	8
6 Conclusies	10

1 Inleiding

In deze rapportage wordt verslag gedaan van een enquête die op 7 en 8 mei 1992 is gehouden onder bezoekers van het winkelcentrum de Gordiaan in Lelystad. In totaal 204 mensen hebben meegewerkt aan het onderzoek. In dit verslag wordt ingegaan op vragen rond de veiligheid van de Gordiaan.

Na een korte beschrijving van de onderzochte groep in paragraaf 2 wordt in de daaropvolgende paragrafen ingegaan op de ervaren veiligheid van de Gordiaan en mogelijke maatregelen om deze veiligheid te vergroten.

In paragraaf 3 wordt zowel ingegaan op de gevoelens van (on)veiligheid overdag als 's avonds. Er is onderzocht waardoor mensen zich onveilig voelen, en op welke plaatsen in en rond de Gordiaan dit voornamelijk het geval is. Er is tevens gevraagd welke voorzorgsmaatregelen mensen zelf nemen om criminaliteit tegen te gaan.

In de vierde paragraaf wordt een overzicht gegeven van zowel de misdrijven waar mensen bang zijn het slachtoffer van te worden, als van de misdrijven waarvan men het afgelopen jaar feitelijk het slachtoffer in de Gordiaan is geworden.

In de hieropvolgende paragraaf staan algemene preventiemaatregelen centraal. Er wordt beschreven welke problemen in het kader van het voorbeeldproject volgens het publiek aangepakt zouden moeten worden en welke algemene preventiemaatregelen zij noodzakelijk achten.

Tenslotte worden in de zesde paragraaf de conclusies van deze enquête gepresenteerd.

2 Kenmerken van de onderzoeksgroep

Leeftijd, geslacht en beroep

Een ruime meerderheid van de respondenten die aan het onderzoek hebben meegewerkt waren vrouwen (62%). Er zijn 126 vrouwen geïnterviewd en 78 mannen. De leeftijden van de mensen lopen zeer uiteen, van jongeren tussen de 15 en de 24 tot mensen boven de 75. Het feit dat alle leeftijdsgroepen ruim zijn vertegenwoordigd, betekent dat de resultaten uit dit onderzoek een redelijk goed beeld geven van wat de bevolking van Lelystad vindt van de Gordiaan. Mochten bij sommige vragen de meningen tussen mannen en vrouwen zeer uiteenlopen, dan zullen deze verschillen bij de bespreking van de resultaten worden genoemd.

Van de 204 respondenten heeft ongeveer eenderde een baan, is ongeveer een kwart werkzaam in het huishouden en is 20% gepensioneerd of in de VUT. De overigen waren scholieren (11%), werklozen (4%) of arbeidsongeschikten (2%).

Woonplaats respondenten

Vrijwel alle mensen die aan het onderzoek hebben meegewerkt komen uit de buurt van Lelystad (20%) of uit Lelystad zelf (75%). De overigen komen van buiten de regio.

Frequentie en doel van bezoek aan de Gordiaan

De meeste mensen komen één of meerdere keren per week in de Gordiaan om te winkelen of boodschappen te doen (94%), waarvan iets minder dan de helft dagelijks. Slechts 4% van de ondervraagden komt minder dan één keer per week in de Gordiaan. Het grootste gedeelte van de respondenten komt alleen overdag in de Gordiaan (82%). De overige 18% komt er behalve overdag ook wel eens 's avonds.

De meeste mensen die zijn geïnterviewd (84%) waren op dat moment aan het winkelen of boodschappen doen. Daarnaast noemt een aantal mensen werken, wonen en het op bezoek gaan als reden voor hun aanwezigheid.

Wijze van transport

Eenderde van de respondenten komt meestal met de (brom)fiets, een kwart met de motor of auto en ongeveer 20% komt meestal te voet. Acht procent van de bezoekers maakt meestal gebruik van het openbaar vervoer. Tenslotte zegt 2% dat het nogal wisselt hoe ze naar de Gordiaan toegaan.

3 Beoordeling van de gordiaan: aantrekkelijkheid en veiligheid

Aantrekkelijkheid

De meeste geïnterviewden vinden de Gordiaan een aantrekkelijk of zelfs zeer aantrekkelijk winkelgebied (zie tabel 1).

Tabel 1: Aantrekkelijkheid van de Gordiaan

	n = 200	%
Zeer aantrekkelijk	49	24,5
Aantrekkelijk	107	53,5
Onaantrekkelijk	35	17,5
Zeer onaantrekkelijk	9	4,5

Ook zijn de meeste mensen zeer positief over hoe schoon het over het algemeen in de Gordiaan is. Ruim 80% vindt de Gordiaan schoon of zeer schoon, 14% vindt het er vuil, en 2% is van mening dat het zeer vuil is.

Gevoelens van (on)veiligheid overdag

De meeste mensen voelen zich overdag veilig in de Gordiaan (93%). De overige 7% (veertien mensen) geeft aan zich wel eens onveilig te voelen. Deze groep van veertien mensen is gevraagd hoe vaak zij zich onveilig voelen, op welke plekken dit is en wat de redenen hiervoor zijn. Deze groep bestaat uit tien vrouwen en vier mannen.

Bij de meeste van deze veertien mensen komen de gevoelens van onveiligheid slechts af en toe voor. De plaatsen die door de verschillende mensen wordt genoemd loopt zeer uiteen. Alleen het (Stadhuis)plein wordt vaker genoemd. De enige reden voor onveiligheid die door meerdere mensen wordt genoemd is de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

Op de vraag of de gevoelens van onveiligheid te maken hebben met incidenten en/of verhalen die de ronde doen geeft de helft aan dit niet te weten. De overigen noemen in ongeveer gelijke mate incidenten, verhalen of zowel incidenten als verhalen.

De volgende drie vragen zijn weer voorgelegd aan alle respondenten, ook aan hen die zich overdag nooit onveilig voelen.

Ten eerste is gevraagd of ze wel eens last hebben van bepaalde (groepen) mensen. Ongeveer 80% van de respondenten zegt dat ze overdag geen overlast ondervinden van speciale mensen of groepen mensen. De overigen hebben dit enigszins (16%), en een enkeling zelfs veel (3%). Hierbij wordt met name gedacht aan rondhangende jongeren.

Ten tweede werd hen gevraagd of zij vandalisme in de Gordiaan als probleem zien. Ruim een kwart van de respondenten vindt dit een groot probleem. Het merendeel van de mensen vindt het echter niet of nauwelijks een probleem (35%),

of slechts een beperkt probleem (26%). De overige respondenten hebben hier geen mening over.

De derde vraag was of er bepaalde plekken of straten in de buurt van de Gordiaan zijn waar ze overdag liever niet komen. De meeste mensen (80%) geven aan dat er geen plaatsen zijn waar ze overdag liever niet naar toegaan. Op een paar mensen na die hier geen antwoord op kunnen geven, wordt door de overigen gesteld dat er wel een paar onveilige plaatsen aan te wijzen zijn. Deze groep bestaat uit 26 vrouwen en dertien mannen. De plaats die relatief vaak wordt genoemd is de betaalautomaat bij het postkantoor.

Gevoelens van (on)veiligheid 's avonds en 's nachts

De volgende vragen zijn alleen voorgelegd aan die geïnterviewden die ook wel eens 's avonds in de Gordiaan komt, in totaal 42. Relatief meer mannen (30%) dan vrouwen (11%) komen ook 's avonds naar de Gordiaan. De antwoorden op de volgende vragen hebben alle betrekking op de situatie in de Gordiaan na 19.00 uur.

De meerderheid (60%) voelt zich 's avonds niet onveilig in het winkelgebied. Ongeveer 40% echter voelt zich wel eens onveilig. Deze laatste groep van zeventien mensen die zich wel eens onveilig voelen zijn nog een aantal vragen voorgelegd. Deze groep bestaat uit veertien vrouwen en drie mannen. Van het totaal aantal vrouwen dat 's avonds in de Gordiaan komt blijkt driekwart zich wel eens onveilig te voelen. Bij de mannen is dit slechts een klein percentage (12,5%). Ongeveer 40% van deze groep van zeventien zegt zich meerdere keren per week onveilig te voelen, de overigen geven aan dat dit minder vaak voorkomt. De meest genoemde onveilige plaats is, net als overdag, het (Stadhuis)plein. Hiernaast noemt een aantal vrouwen ook het pad tussen het Woud en de Gordiaan. Stille en donkere plekken worden door zowel mannen als vrouwen als onveilig beschouwd. Vrouwen noemen ook de aanwezigheid van rondhangende jongeren als reden waardoor zij zich soms onveilig voelen.

Het gevoel van onveiligheid heeft voor iets meer dan de helft van de mensen te maken met incidenten, verhalen of een combinatie van beiden. De overigen geven aan dat hun gevoel van onveiligheid niet door incidenten of verhalen wordt veroorzaakt.

De volgende vraag is wederom voorgelegd aan **alle** respondenten die wel eens 's avonds in de Gordiaan komen. Bijna de helft van de mensen geeft aan dat er bepaalde plekken of straten zijn waar ze 's avonds of 's nachts liever niet alleen komen. Er is hier echter een groot verschil tussen mannen en vrouwen: van de mannen zegt 21% bepaalde plaatsen liever te mijden, terwijl dit bij de vrouwen 74% is. De plaatsen die men noemt lopen zeer uiteen. Het meest genoemd worden de steegjes.

Een overgrote meerderheid (71%) zegt 's avonds, net zoals overdag, geen last te hebben van bepaalde mensen of bepaalde groepen mensen.

Zelf genomen voorzorgsmaatregelen

De volgende vraag heeft betrekking op de voorzorgsmaatregelen die mensen zelf nemen. De meeste van de 200 respondenten zeggen over het algemeen één of meerdere voorzorgsmaatregelen te nemen als ze naar de Gordiaan gaan. Slechts 22% neemt geen enkele voorzorgsmaatregel. Opvallend is dat dit sterk verschilt

voor mannen en vrouwen: van de mannen neemt eenderde geen voorzorgsmaatregelen. Bij de vrouwen is dit slechts 15%.

De meestgenoemde maatregelen zijn het goed wegstoppen van de portemonnaie (65% van de mensen), het niet te veel geld of cheques meenemen (47%) en het zorgen dat de tas niet kan worden weggetrokken (38%). In overeenstemming met het verschil dat hiervoor is genoemd blijken veel meer vrouwen dan mannen deze maatregelen te nemen. Een groot deel van de vrouwen (36%) zegt om redenen van veiligheid 's avonds niet alleen naar de Gordiaan te gaan. Bij de mannen is dit 14%. Tenslotte geven een paar mensen aan dat ze niet per auto of fiets naar de Gordiaan komen.

4 Ervaringen met en angst voor criminaliteit

Gevreesde misdrijven

Iets minder dan de helft van de geïnterviewde mensen zegt wel eens na te denken over de mogelijkheid dat ze zelf het slachtoffer zouden kunnen worden van criminaliteit in de Gordiaan. Deze 91 mensen hebben één of meerdere misdrijven genoemd waar zij wel eens over hebben gedacht (zie tabel 2).

Tabel 2: Gevreesde misdrijven*

	n = 91	%
Zakkenrollen/diefstal portemonnaie	46	51
Beroving	38	42
Inbraak in woning/bedrijf	6	7
Handastelijkheden/aanranding/verkrachting	17	19
Agressie: lastig gevallen worden/bedreiging	19	21
Overigen	10	11

* = Omdat sommige mensen meer dan één misdrijf noemen, overschrijdt het totaal aantal genomede misdrijven het aantal respondenten en tellen de genoemde percentages op tot meer dan 100%.

De meestgenoemde misdrijven waar men denkt het slachtoffer van te kunnen worden zijn zakkenrollen, diefstal van de portemonnaie en berovingen. Vrouwen blijken banger te zijn voor zakkenrollen of diefstal van de portemonnaie, terwijl mannen meer aan berovingen denken. Handastelijkheden, aanranding of verkrachting wordt met name door vrouwen genoemd. Ook agressie wordt relatief vaak genoemd, vooral door mannen.

Ervaringen met misdrijven

In de onderstaande tabel staat aangegeven of mensen de afgelopen twaalf maanden in de Gordiaan, of de directe omgeving van de Gordiaan, wel eens het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf. De genoemde misdrijven zijn (brom)fietsdiefstal, auto-inbraak, zakkenrollerij, beroving en tenslotte lastigvallen of bedreigingen. In Tabel 3 is hierbij ook aangegeven of mensen aangifte hebben gedaan van het misdrijf.

Tabel 3: Ervaringen met criminaliteit in de Gordiaan in de afgelopen twaalf maanden (n = 200)

	Nee	%	Ja	%	Als ja, aangifte	Als ja, geen aangifte
Fietsdiefstal	165	82	35	18	23	12
Auto-inbraak	177	89	23	11	20	3
Lastig gevallen/ bedreiging	187	94	13	6	onbekend	onbekend
Zakkenrollerij	195	98	5	2	3	2
Beroving	196	98	4	2	3	1

Met name fietsdiefstal en auto-inbraak komen regelmatig voor. Hierin zijn nauwelijks verschillen tussen mannen en vrouwen. Over het algemeen doen slachtoffers van auto-inbraak aangifte bij de politie; bij fietsdiefstal en zakkenrollerij en beroving (gezamenlijk) ligt het aangiftepercentage rond de 50%.

5 Preventiemaatregelen

Het voorbeeldproject

De bezoekers van de Gordiaan is allereerst gevraagd of zij bekend zijn met het project dat binnenkort van start gaat om de veiligheid en aantrekkelijkheid van de Gordiaan te vergroten. Een meerderheid van de geïnterviewden (70%) zegt hiervan niet op de hoogte te zijn.

Welke problemen moeten worden aangepakt?

Over een aantal mogelijke problemen is gevraagd of men het zinvol vindt als hieraan iets te doen in het kader van het voorbeeldproject. Er is per probleem nagegaan hoe belangrijk men het vindt om het aan te pakken. In tabel 4 staat aangegeven hoeveel mensen de problemen belangrijk of zeer belangrijk vinden, en hoeveel mensen het onbelangrijk of een beetje belangrijk vinden.

Tabel 4: Het belang van de aanpak van verschillende misdrijven (n = 200)

	(Zeer) belangrijk	%	Beetje belangrijk of onbelangrijk	%	Weet niet	%
Diefstal uit auto's	170	85	28	14	2	1
Diefstal van (brom)fiets	181	91	17	8	2	1
Zakkenrollerij/beroving	178	89	18	9	4	2
Graffiti/vandalisme	152	76	46	24	2	1
Winkeldiefstal	170	85	27	14	3	1
Rondhangende jongeren	100	50	94	47	6	3
Drugsverslaafden	138	69	45	23	17	8
Vervuiling	140	70	56	28	4	2

Meer dan 80% van de mensen is van mening dat vrijwel elk van de genoemde misdrijven belangrijk genoeg is om aan te pakken. Alleen het aanpakken van de rondhangende jongeren (50%), drugsverslaafden (69%) en vervuiling (70%) wordt door een iets geringer aantal mensen als een probleem gezien waaraan in het kader van het project iets moet worden gedaan.

Noodzakelijke algemene maatregelen

De bezoekers van de Gordiaan is tevens gevraagd welke algemene maatregelen zij noodzakelijk achten. Uit het overzicht in tabel 5 blijkt dat het regelmatig surveilleren door de politie het meest noodzakelijk wordt gevonden (88%), als ook het verbeteren van de verlichting op donkere plaatsen (86%), de opvang van drugsverslaafden (78%), en het meer toezicht houden op parkeerplaatsen (75%). De overige maatregelen worden ook alle door meer dan de helft van de mensen noodzakelijk gevonden.

Tabel 5: Noodzaak van een reeks preventie maatregelen (n = 200)

	(Zeer) nood- zakelijk	%	Niet/een beetje noodzakelijk	%
Regelmatige surveillance door politie	176	88	24	12
Toezicht particulier beveiligingsbedrijf	102	51	98	49
Toezicht door stadswachten	95	48	105	52
Verbeteren stallingsmogelijkheden fietsen	130	65	70	35
Verbeteren verlichting donkere plaatsen	171	86	29	14
Meer toezicht op parkeerplaats(en)	150	75	50	25
Camerabewaking op onveilige plekken	120	60	80	40
Opvang drugsverslaafden	156	78	44	22
Vervanging gesloten door doorzichtige rolluiken	136	68	64	32
Verbeteren onderhoud/reiniging	110	55	90	45

Op de vraag of mensen zelf nog andere maatregelen konden verzinnen ter bestrijding van de criminaliteit zijn de volgende ideeën naar voren gekomen: meer activiteiten voor de jeugd, meer uitgaansgelegenheden en alternatieve straffen.

6 Conclusies

Op basis van de achtergrondgegevens van de 704 mensen die aan het onderzoek hebben meegewerkt, kunnen wij stellen dat de resultaten van het onderzoek een redelijk beeld zullen geven van wat de mening van de bevolking van Lelystad is over de Gordiaan.

De meerderheid van het publiek is zeer positief over de Gordiaan. De meeste mensen noemen het een aantrekkelijk en schoon winkelgebied. Bovendien voelen de meeste mensen zich er overdag niet onveilig.

Dit neemt niet weg dat een deel van de respondenten (7%) zich overdag wel regelmatig onveilig voelt, met name op het (Stadhuis)plein. De meest genoemde reden is de aanwezigheid van rondhangende jongeren. 's Avonds en 's nachts voelen relatief meer mensen zich onveilig (40%), met name de vrouwen. Mensen noemen dezelfde reden en plaats die als voor de situatie overdag.

De meeste mensen nemen zelf over het algemeen enige voorzorgsmaatregelen om criminaliteit tegen te gaan. De meest genoemde maatregelen zijn het wegstoppen van de portemonnaie, het niet te veel geld of cheques meenemen en het goed vasthouden van de tas. Over het algemeen nemen vrouwen meer voorzorgsmaatregelen dan mannen.

Dat de meeste mensen zich niet onveilig voelen in de Gordiaan blijkt ook niet te betekenen dat zij nooit nadenken over de mogelijke risico's het slachtoffer te worden van een misdrijf. Met name zakkenrollen, diefstal van de portemonnaie en berovingen zijn misdrijven waar men wel eens over nadent. Vrouwen noemen hiernaast ook handtastelijkheden, aanranding of verkrachting. In werkelijkheid blijken al deze misdrijven relatief weinig voor te komen. Op de vraag naar ervaringen met criminaliteit in de afgelopen twaalf maanden blijken mensen vooral het slachtoffer te worden van fietsdiefstal en auto-inbraak.

Het binnenkort te starten voorbeeldproject om de veiligheid en aantrekkelijkheid van de Gordiaan te vergroten blijkt onder het publiek nog nauwelijks bekend te zijn. Er zijn vele problemen die naar de mening van de respondenten projectmatig aangepakt zouden moeten worden. Een overgrote meerderheid is het erover eens dat er iets gedaan moet worden aan fietsdiefstal, diefstal uit auto's, zakkenrollerij en beroving, vandalisme en graffiti, winkeldiefstal, vervuiling en drugsverslaafden. De helft van de mensen vindt tevens dat er iets gedaan zou moeten worden aan de rondhangende jongeren.

Naast de eigen maatregelen acht een overgrote meerderheid het noodzakelijk dat er ook enkele algemene maatregelen worden genomen om criminaliteit tegen te gaan. Met name van de politie en de gemeente wordt veel verwacht. Volgens een overgrote meerderheid zou de politie regelmatig moeten surveilleren in de Gordiaan, en zou er iets gedaan moeten worden aan de verbetering van de verlichting op donkere plaatsen, de opvang van drugsverslaafden en de parkeerplaatsen zouden beter in de gaten gehouden moeten worden. Op grond hiervan kan geconcludeerd worden dat de gemeente mag verwachten dat het publiek haar preventiebeleid zal ondersteunen.